

Evaluatie en nieuwe aanpak leesstimulering en bibliotheekwerk

In het voorjaar van 2019 vond er een evaluatie van de leesstimulering en het bibliotheekwerk in de gemeente Buren plaats. Sinds 2014 wordt het budget voor leesstimulering ingezet voor het faciliteren van een vestiging van een Karmac Bibliotheek in de kern Lienden. Naast de vestiging in Lienden zijn er sinds begin 2017 drie servicepunten in de kernen Buren, Maurik en Beusichem. In december 2019 eindigt de overeenkomst met Karmac Bibliotheek Services. Om te beoordelen of de huidige aanpak aansluit bij de ambities zoals vermeld in de beleidsnotitie 'Laaggeletterdheid en Leesstimulering 2018-2020 gemeente Buren', heeft er een evaluatie plaatsgevonden.

De evaluatie bestond uit het beoordelen van de cijfers van de Karmac Bibliotheek en gesprekken met diverse betrokkenen en relevante partijen en personen op het gebied van leesstimulering.

Betrokken partijen/personen

Gedurende de evaluatie zijn de volgende partijen/personen betrokken:

- Karmac Bibliotheek Services	- Directie van De Eben-Haëzer
- Bibliotheek Rivierenland	- Directie van PWA Beusichem
- College B&W van gemeente Buren	- Medewerker SKLM
- Medewerkers gemeente Buren	- Bestuurder BasisBuren
- Ontwikkelaar leesstimulering Buren	- Bestuurder CPOB
- Directie van De Hoeksteen en Ds. Derksenschool	- Bestuurder SSBB

Ledenaantal Karmac Bibliotheek

Onderstaande tabel laat het aantal leden van Karmac Bibliotheek zien in het jaar 2018. Het totale aantal leden van 875 is verdeeld over de bibliotheek in Lienden en de drie servicepunten.

2018	Lienden	Beusichem	Buren	Maurik	Totaal
Aantal leden	793	21	16	45	875
0 t/m 12 jaar	324	12	3	17	356
13 t/m 17 jaar	214	2	0	4	220
18 t/m 64 jaar	183	4	9	13	209
65+ jaar	72	3	4	11	90
Aantal uitleningen	26.666	170	329	588	27.753

Bovenstaande gegevens laten zien dat het ledenaantal van Karmac relatief laag is (3,3% van het inwonersaantal) en dat het gros daarvan uitsluitend uit Lienden e.o. komt en 0 t/m 18 jaar oud is.

De cijfers laten daarnaast zien dat er ook nog steeds inwoners uit de gemeente Buren lid zijn van Bibliotheek Rivierenland. Deze bibliotheek kent 490 Burenses leden, waarvan 341 leden in de leeftijd van 0 – 17 jaar en 149 leden van 18 jaar en ouder.

Algemene bevindingen:

Uit de gesprekken met de betrokken partijen en personen kwam een aantal belangrijke bevindingen over de huidige aanpak naar voren:

- Het relatief lage aantal leden komt mede door de hoge drempel voor de doelgroep niet-lezers. Juist deze doelgroep voor leesstimulering wordt door de huidige aanpak nauwelijks bereikt. Het ledenbestand van Karmac Bibliotheek bestaat vooral uit fanatieke lezers.
- De hoofdvestiging in het Kulturhus Lienden (vanaf mei: Blommeland) voldoet niet aan de eisen van een moderne bibliotheekfunctie. Zo is het geen openbare bibliotheek die een belangrijke maatschappelijke functie vervult. De servicepunten zijn enkel een ophaalplek van boeken.
- Karmac heeft weinig tot geen contact met de peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en scholen.

Karmac Bibliotheek Services onderschrijft zelf ook bovenstaande bevindingen. Betekenisvolle verbeteringen binnen het bestaande budget zijn volgens de bibliotheek niet door te voeren. Bij een uitbreiding van het bereik, het aanbod en de maatschappelijke functie zal het budget dan ook fors uitgebreid moeten worden.

Nieuwe aanpak

Met de nieuwe aanpak willen we de beschikbare middelen voor leesstimulering efficiënter en effectiever inzetten. De aanpak richt zich op taalachterstanden bij kinderen en het realiseren van kerngerichte oplossingen voor leesstimulering van zowel kinderen als volwassenen.

De nieuwe aanpak bestaat uit de volgende drie bouwstenen:

1. *Stimuleren van goed functionerende jeugdbibliotheken op scholen*

Uit onderzoek blijkt dat het nodig is om al vroeg in de voorschoolse periode te starten met het vergroten en stimuleren van de taalvaardigheid¹. Een achterstand op vierjarige leeftijd is enorm lastig om in te lopen. Scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven hebben hierin een belangrijke rol. Leesstimulering en taalontwikkeling is ook een kerntaak van de scholen. De scholen zijn voor kinderen de meest laagdrempelige boekenvoorziening in de buurt. De scholen in de gemeente Buren hebben al een redelijke tot goede infrastructuur, maar voldoen momenteel nog niet aan de eisen van een goed functionerende jeugdbibliotheek. Met extra middelen vanuit het budget van de gemeente, zijn de scholen in de toekomst mogelijk om als volwaardige jeugdbibliotheken te functioneren. In de toekomst kunnen ook de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven gebruik maken van deze jeugdbibliotheken. Op deze manier worden de boeken dicht bij de kinderen gebracht.

2. *Ondersteuning van leerkrachten (train de trainer)*

Specifieke deskundigheid van leerkrachten is voor de basisschool leerlingen van grote toegevoegde waarde. Ondersteuning is nodig om op termijn meer uit de leerkrachten en leerlingen te halen. Tot december 2015 had elke school vanuit het project 'Bibliotheek op School' van Bibliotheek Rivierenland de beschikking over een lees-/mediacoach. Destijds is deze inzet geëvalueerd en waren scholen zeer tevreden over deze inzet. Een soortgelijke ondersteuning is een uitstekend middel om in te zetten tegen laaggeletterdheid.

3. *Creëren van leespunten in de vier grote kernen en zwerfboekstations en leesbevorderingsactiviteiten in alle kernen*

De beschikbaarheid van boeken voor alle leeftijden is een belangrijke voorwaarde. In het voorgaande lag het accent voornamelijk op kinderen. Het is echter belangrijk dat ook oudere jeugd, volwassenen en ouderen de beschikking hebben over boeken. We sluiten hiervoor aan bij de al bestaande structuren in de verschillende kernen. Zo zijn in de vier grote kernen Maurik, Lienden, Buren en Beusichem de leerpunten. Deze leerpunten kunnen ingericht worden als leespunten, waar men de toegang heeft over een collectie boeken. Ook worden er leesbevorderingsactiviteiten georganiseerd in de kernen. Ten slotte wordt het overige budget ingezet om deelboeken te verspreiden in de verschillende kernen. Deze deelboeken worden middels zwerfboekstations (bij maatschappelijke organisaties, verenigingen en vrijwilligersbibliotheken etc.) verspreid door de gemeente. Op deze manier hebben alle inwoners op laagdrempelige wijze de toegang tot boeken.

Financiën

Voor leesstimulering is in de begroting jaarlijks € 129.080,- beschikbaar. Daarvan is € 100.000,- bestemd voor de bibliotheek in Lienden en de drie servicepunten en € 29.080,- voor de leerpunten. Het bedrag van € 100.000,- zetten we in de toekomst als volgt in:

Onderdeel	Bijdrage gemeente	Bijdrage scholen
Jeugdbibliotheken op de scholen (aanvullen/vervangen van collectie) en ondersteuning van leerkrachten.	€ 40.000,-	€ 20.000,-
Aanschaf zwerfboekstations, collectie (deel)boeken voor de leespunten en stations, leesbevorderings-activiteiten in de kernen en	€ 50.000,-	-
Ambtelijke coördinatie (circa 8 uur per week)	€ 10.000,-	-

¹ Bron: 'De taalvaardigheid van peuters en kleuters in Nederland: Het behoren tot een risicogroep en Voor- en Vroegschoolse Educatie' Leen, M. (2009) Universiteit Utrecht, Faculty of Social and Behavioural Sciences Theses (Master thesis)